A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2009. július 2.*

A C-111/08. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Högsta domstolen (Svédország) a Bírósághoz 2008. március 12-én érkezett, 2008. március 4-i határozatával terjesztett elő az előtte

az **SCT Industri AB i likvidation**

és

az **Alpenblume AB**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: P. Jann tanácselnök (előadó), A. Tizzano, A. Borg Barthet, E. Levits és J.-J. Kasel bírák,

* Az eljárás nyelve: svéd.

főtanácsnok: E. Sharpston,
hivatalvezető: C. Strömholm tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2009. február 4-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a SCT Industri AB i likvidation képviseletében F. Lüning jur. kand,

– az Alpenblume AB képviseletében L.-O. Svensson advokat,

– a német kormány képviseletében M. Lumma és J. Kemper, meghatalmazotti minőségben,

– a spanyol kormány képviseletében J. López-Medel Bascones, meghatalmazotti minőségben,

– a portugál kormány képviseletében L. Inez Fernandes és D. Pires, meghatalmazotti minőségben,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében L. Seeboruth, meghatalmazotti minőségben, segítője A. Henshaw barrister,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében A.-M. Rouchaud-Joët és P. Dejmek, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.) 1. cikke (2) bekezdése b) pontjának értelmezésére irányul.

2 A kérelmet az SCT Industri AB (a továbbiakban: SCT Industri) és az Alpenblume AB (a továbbiakban: Alpenblume), két svéd társaság közötti, az SCT Industrinak egy osztrák jog alapján létrejött társaságban fennálló, és az Alpenblume részére átruházott üzletrész feletti rendelkezés helyreállítása iránti kereset tárgyában indult peres eljárás keretében terjesztették elő, amely keresetet egy osztrák bíróság által hozott, a fenti üzletrész Alpenblume általi megszerzésének érvénytelenségét megállapító ítéletet követően terjesztettek elő.

Jogi háttér

3 A 44/2001 rendelet második preambulumbekezdése előírja, hogy:

„A joghatóságra és a határozatok elismerésére vonatkozó nemzeti jogszabályok között fennálló egyes különbségek akadályozzák a belső piac megfelelő működését. A polgári és kereskedelmi ügyekben az e rendelet hatálya alá tartozó tagállamok határozatainak gyors és egyszerű elismerése és végrehajtása céljából elengedhetetlenül szükségesek a joghatósági összeütközésre vonatkozó szabályok egységesítésére és az alaki követelmények egyszerűsítésére irányuló rendelkezések.”

4 A fenti rendelet hetedik preambulumbekezdése értelmében „[e] rendelet hatályának – egyes, pontosan meghatározott ügyektől eltekintve – ki kell terjednie valamennyi jelentős polgári és kereskedelmi ügytípusra.”

5 Ugyanezen rendelet tizenötödik preambulumbekezdése kimondja:

„A harmonikus jogalkalmazás érdekében a párhuzamos eljárások lehetőségét el kell kerülni [helyesen: a minimumra kell csökkenteni], és biztosítani kell, hogy ne hozzanak egymással összeegyeztethetetlen határozatot két tagállamban. Világosan és hatékonyan kell szabályozni a perfüggőség és az összefüggő eljárások megoldását, valamint a felfüggesztés alapjául szolgáló időtartam meghatározásának tekintetében fennálló nemzeti eltérésekből adódó problémák elhárítását [helyesen: valamint azon problémák elhárítása érdekében, amelyek az azon időpont meghatározásának tekintetében fennálló nemzeti eltérésekből adódnak, hogy valamely eljárás mikortól tekintendő folyamatban lévőnek]. E rendelet alkalmazásában az említett időtartamot [helyesen: időpontot] önállóan kell meghatározni.”

6 A 44/2001 rendelet tizenkilencedik preambulumbekezdése kimondja, hogy:

„Biztosítani kell a [polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.; a továbbiakban: a Brüsszeli Egyezmény)] és e rendelet közötti folytonosságot, ennek érdekében átmeneti rendelkezéseket kell megállapítani. Ugyanez a folytonossági követelmény vonatkozik a Brüsszeli Egyezménynek az Európai Közösségek Bírósága általi értelmezésére is, és az e rendelet hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben is [a Bíróság ezen értelmezési munkájára vonatkozó, felülvizsgált és módosított] 1971-es Jegyzőkönyvet [HL 1998. C 27., 28. o.] kell alkalmazni."

7 A rendelet 1. cikke meghatározza a fenti rendelet hatályát. Az 1. cikk (1) bekezdése szerint a 44/2001 rendelet kiterjed valamennyi polgári és kereskedelmi ügyre, azonban nem vonatkozik az adó-, vám- vagy közigazgatási ügyekre.

8 A fenti rendelet 1. cikke (2) bekezdésének b) pontja előírja, hogy:

„E rendelet nem vonatkozik:

[…]

b) csődeljárásra, kényszeregyezségre és hasonló eljárásokra".

9 A fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2000. május 29-i 1346/2000/EK tanácsi rendelet (HL L 160., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 1. kötet, 191. o.) „Egyéb határozatok elismerése és végrehajthatósága" című 25. cikkének (1) és (2) bekezdése ekképp rendelkezik:

„(1) Az olyan bíróság által hozott, fizetésképtelenségi eljárás lefolytatására és befejezésére vonatkozó határozatokat, valamint jóváhagyott egyezségeket, amely bíróságnak az eljárás megindítására vonatkozó határozatát a 16. cikknek megfelelően elismerik, minden további alaki követelmény nélkül el kell ismerni. Az ilyen határozatokat az egyezményhez való csatlakozási okmányokkal módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló Brüsszeli Egyezmény 31–51. cikkének – a 34. cikk (2) bekezdése kivételével – megfelelően hajtják végre.

Az első albekezdést a fizetésképtelenségi eljárásokból közvetlenül származó és a hozzájuk szorosan kapcsolódó határozatokra abban az esetben is alkalmazni kell, ha azokat egy másik bíróság hozta.

Az első albekezdést a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelmet követően hozott biztosítási intézkedésekre vonatkozó határozatokra is alkalmazni kell.

(2) A (1) bekezdésben említettektől eltérő határozatok elismerését és végrehajtását az (1) bekezdésben említett egyezmény szabályozza, feltéve hogy ez az egyezmény alkalmazható."

10 Az 1346/2000 rendelet 43. cikke szerint „[e] rendelet rendelkezéseit csak a hatálybalépését követően megindított fizetésképtelenségi eljárásokra kell alkalmazni. A rendelet hatálybalépése előtt az adós által megtett cselekményekre a továbbiakban is azok a jogszabályok irányadók, amelyeket megtételük idején kellett alkalmazni ezekre a cselekményekre."

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

11 1993-ban a Malmö tingsrätt csődeljárást indított az SCT Industri ellen. Vagyonfelügyelőt neveztek ki. Ezen eljárás keretében a vagyonfelügyelő 2 SEK összegért átruházta az Alpenbluméra az SCT Industrinak az SCT Hotelbetrieb GmbH – melynek jogutódja a Scaniahof Ferienwohnungen GmbH (a továbbiakban: Scaniahof) – osztrák jog alapján létrejött társaságban fennálló, 47%-ot kitevő részesedését. Az Alpenblumét Ausztriában a fenti üzletrész jogosultjaként bejegyezték a cégjegyzékbe.

12 A csődeljárást vagyonmaradvány nélkül, 1997-ben fejezték be. 2002. március 19-én a Malmö tingsrätt elrendelte az SCT Industri felszámolását.

13 Az SCT Industri által indított eljárásban egy osztrák bíróság ezt követően megállapította, hogy a Svédországban kinevezett vagyonfelügyelő nem volt jogosult az Ausztriában található vagyontárgyakkal rendelkezni, és ezért kimondta az üzletrész Alpenblume általi megszerzésének érvénytelenségét. Következésképpen ez a bíróság kötelezte a Scaniahofot, hogy az SCT Industrit a csődvagyonból átruházott üzletrész felett rendelkezőként jegyeztesse be. Az Alpenblume az osztrák eljárásban beavatkozóként („Nebenintervenientin”) lépett fel. Az Oberster Gerichtshof (Ausztria) 2004. május 17-én elutasította a beavatkozó jogorvoslati kérelmét („außerordentliche Revision”).

14 2004. augusztus 24-én az Alpenblume egy svéd bíróság előtt keresetet indított az SCT Industri ellen az ezen üzletrész feletti rendelkezésének helyreállítása iránt, valamint az SCT Industrit bírság terhe mellett arra kérte kötelezni, hogy tegyen meg minden szükséges intézkedést az Alpenblume mint olyan tag bejegyzése érdekében, akit az üzletrész jogosan megillet. A Malmö tingsrätt 2005. március 17-i határozatában – az alapügy alperese által benyújtott kifogást követően – megállapította, hogy nincs akadálya e kérelem elbírálásának.

15 Az SCT Industri megtámadta ezt a határozatot, és kérte a kérelem elutasítását. Az Alpenblume a határozat helyben hagyását kérte. A Hovrätten för Skåne och Blekinge 2005. július 26-i határozatával elutasította a fellebbezést.

16 Az SCT Industri fellebbezését elbíráló Högsta domstolen 2008. március 4-i végzésével az eljárás felfüggesztése mellett döntött, és a következő kérdést terjesztette előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a [44/2001] rendelet 1. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt, csődeljárásra, kényszeregyezségre és hasonló eljárásokra vonatkozó kivételt, hogy az kiterjed valamely tagállam (»A tagállam«) bírósága által az »A tagállamban« székhellyel rendelkező társaság üzletrészei feletti rendelkezés bejegyzése tárgyában hozott határozatra, amely üzletrészt a vagyonfelügyelő átruházza egy másik tagállamban (»B tagállam«) székhellyel rendelkező társaságra, ha a bíróság arra alapította határozatát, hogy az »A tagállam«, az államok között a csődeljárások kölcsönös elismerésére vonatkozó megállapodás hiányában, nem ismeri el a vagyonfelügyelő rendelkezési jogát az »A tagállamban« található vagyon felett?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

17 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében egy másik tagállamban lefolytatott fizetésképtelenségi eljárással kapcsolatos polgári ügyben hozott bírósági határozat tagállamok közötti elismerésére vonatkozóan vár választ. Pontosabban szólva arra irányul ez a kérdés, hogy a 44/2001 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt, csődeljárásra, kényszeregyezségre és hasonló eljárásokra vonatkozó kivétel körébe tartozik-e egy olyan határozat, amelyben egy másik tagállam bírósága egy üzletrész fizetésképtelenségi eljárás keretében történő átruházásának érvénytelenségét azzal az indokkal mondta ki, hogy az ezen üzletrészt átruházó vagyonfelügyelő nem volt jogosult az e tagállamban található vagyon felett rendelkezni.

18 Előzetesen meg kell állapítani, hogy az 1346/2000 rendelet nem alkalmazható az alapügyben szereplő eljárásra, mivel azt a fenti rendelet hatálybalépése előtt indították.

19 Ezért kizárólag azt kell meghatározni, hogy egy olyan határozat, mint amelyet az alapügyben az osztrák bíróság hozott, a 44/2001 rendelet hatálya alá tartozik-e, oly módon, hogy az a kérdést előterjesztő bíróságra nézve kötelező.

20 E tekintetben először is különösen a csőd- és egyéb hasonló eljárásokat illetően emlékeztetni kell arra, hogy ezek nem tartoznak a Brüsszeli Egyezmény hatálya alá, egyrészt az érintett terület sajátosságai miatt, amely különleges szabályozást igényel, valamint a szerződő államok jogszabályai közötti alapvető eltérések miatt (lásd ebben az értelemben a 133/78. sz. Gourdain-ügyben 1979. február 22-én hozott ítélet [EBHT 1979., 733. o.] 3. pontját és a Brüsszeli Egyezményre vonatkozó Jenard-jelentést [HL 1979. C 59., 1. o.]).

21 A Bíróság a Brüsszeli Egyezményre vonatkozó ítélkezési gyakorlata keretében kimondta, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló kereset csődeljáráshoz kapcsolódik, mivel közvetlenül a csődeljárásból származik, és szorosan a felszámolási eljárás vagy a bíróság előtt kötött egyezség keretébe illeszkedik (lásd a fent hivatkozott Gourdain-ügyben hozott ítélet 4. pontját). Az ilyen jellemzőkkel bíró kereset ennélfogva nem tartozik ezen egyezmény hatálya alá.

22 Az ítélkezési gyakorlatból következik továbbá, hogy mivel a 44/2001 rendelet immár felváltotta a tagállamok közötti kapcsolatokban (a Dán Királyság kivételével) a Brüsszeli Egyezményt, a Bíróságnak ezen egyezményre vonatkozó értelmezése az említett rendeletre is vonatkozik, amennyiben ezen rendelet és a Brüsszeli Egyezmény rendelkezései egyenértékűnek minősíthetőek (lásd különösen a C-180/06. sz. Ilsinger-ügyben 2009. május 14-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-3961. o.] 41. pontját).

23 Márpedig a fenti rendelet által létrehozott rendszerben a rendelet 1. cikke (2) bekezdésének b) pontja ugyanazt a helyet foglalja el és ugyanazt a feladatot tölti be, mint a Brüsszeli Egyezmény 1. cikke második bekezdésének 2. pontja. Ezenfelül a két rendelkezés szövege azonos.

24 A Brüsszeli Egyezmény valamely rendelkezése és a 44/2001 rendelet valamely rendelkezése közötti ilyen egyenértékűségre tekintettel ezen rendelet tizenkilencedik preambulumbekezdésének megfelelően biztosítani kell e két szabályozás értelmezésének folytonosságát, mivel ez a folytonosság az ezen szabályozásoknak alapul szolgáló jogbiztonság elve tiszteletben tartásának eszköze is (a fent hivatkozott Ilsinger-ügyben hozott ítélet 58. pontja).

25 A fentiekre tekintettel a Gourdain-ügyben hozott ítélet értelmében az alapügyben szereplő bírósági eljárás és a fizetésképtelenségi eljárás között fennálló kapcsolat erőssége a döntő annak meghatározásakor, hogy a 44/2001 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének b) pontjában szereplő kivétel alkalmazható-e.

26 Márpedig meg kell állapítani, hogy az alapügyben ez a kapcsolat különösen szoros.

27 Egyrészt ugyanis az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy az alapeljárás kizárólag a vagyonfelügyelő által a fizetésképtelenségi eljárás keretében olyan rendelkezések alapján átruházott üzletrészre vonatkozik, mint amelyeket a csődeljárásra vonatkozó, 1987. évi 672. sz. svéd törvény (Konkurslagen) (SFS 1987, nº 672) a polgári jog általános szabályaitól, és különösen a vagyonjog szabályaitól eltérve ír elő. Az ilyen rendelkezések különösen előírják, hogy fizetésképtelenség esetén az adós elveszíti a vagyona feletti szabad rendelkezés jogát, és a vagyonfelügyelő jogkörébe tartozik a csődvagyonba tartozó vagyonnak a hitelezők érdekében történő kezelése, beleértve a szükséges átruházási ügyletek teljesítését is.

28 Másképpen kifejezve, az alapügyben szereplő átruházás és az e miatt indított, a rendelkezési jog helyreállítása iránti kereset közvetlen és elválaszthatatlan következménye a vagyonfelügyelő – azaz kizárólag a csődeljárás megindítását követően beavatkozó jogalany – által gyakorolt előjognak, amely kifejezetten az ilyen jellegű eljárást szabályozó nemzeti jogi rendelkezésekből származik.

29 Ez megjelenik többek közt abban a körülményben is, hogy az alapügyben – amint a Bíróság elé terjesztett iratokból kiderül – a fizetésképtelenségi eljárás tárgyát képező vállalkozás vagyona növekedett a szóban forgó üzletrész vagyonfelügyelő általi értékesítését követően.

30 Másrészt nem vitatott, hogy az osztrák bíróság azon határozata, amelynek elismerését a kérdést előterjesztő bíróság előtt kérték, és amely kimondta az alapügyben szereplő üzletrész átruházásának érvénytelenségét, pontosan és kizárólag a fenti vagyonfelügyelő csődeljárás kertében gyakorolt rendelkezési jogának terjedelmén és különösen az Ausztriában található vagyontárgyak feletti rendelkezés lehetőségén alapul. E határozatnak a tartalma és a terjedelme tehát szorosan kapcsolódik a csődeljárás lefolytatásához. Ezt a kapcsolatot ezenfelül az a tény sem gyengíti meg, hogy az alapügyben a fenti eljárás befejeződött a rendelkezési jog helyreállítása iránti kereset osztrák bíróság előtt történő megindításának időpontjában.

31 E körülmények között meg kell állapítani, hogy egy olyan kereset, mint amilyenről az alapügyben szó van, fizetésképtelenségi eljárás közvetlen következménye, és szorosan abba illeszkedik, így nem tartozik a 44/2001 rendelet hatálya alá.

32 Az alapügyben szereplő különleges jogi helyzetre tekintettel, valamint a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás és a csődeljárás közötti szoros kapcsolatot figyelembe véve a 44/2001 rendelet második, hetedik és tizenötödik preambulumbekezdésében szereplő elvek nem érintik ezt a megállapítást.

33 A fentiekre tekintettel a feltett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 44/2001 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének b) pontjában előírt kivételt úgy kell értelmezni, hogy az kiterjed az „A tagállam” bírósága által az „A tagállamban” székhellyel rendelkező társaság üzletrésze feletti rendelkezés bejegyzése tárgyában hozott azon határozatra, miszerint ezen üzletrész átruházását érvénytelennek kell tekinteni azon ok alapján, hogy „A tagállam” bírósága nem ismeri el „B tagállam” vagyonfelügyelőjének rendelkezési jogát a „B tagállamban” lefolytatott és befejezett csődeljárás keretében.

A költségekről

34 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 1. cikke (2) bekezdése b) pontjában előírt kivételt úgy kell értelmezni, hogy az kiterjed „A tagállam” bírósága által az „A tagállamban” székhellyel rendelkező társaság üzletrésze feletti rendelkezés bejegyzése tárgyában hozott azon határozatra, miszerint ezen üzletrész átruházását érvénytelennek kell

tekinteni azon ok alapján, hogy az „A tagállam” bírósága nem ismeri el „B tagállam” vagyonfelügyelőjének rendelkezési jogát a „B tagállamban” lefolytatott és befejezett csődeljárás keretében.

Aláírások